

Instructie Rechtsstaat of niet?

Korte omschrijving

De leerlingen passen hun kennis over de rechtsstaat toe op verschillende situaties. Is dit rechtsstaat of juist niet? Ze doen dit door het werkblad in te vullen. U kunt de opdracht daarna klassikaal bespreken.

Leerdoel

Leerlingen activeren hun voorkennis of ze testen hun opgedane kennis.

Duur

ca. 15 minuten

Benodigheden

Per leerling een werkblad

Handleiding

1. Geef de leerlingen een werkblad met een aantal stellingen. In tweetallen mogen ze bepalen of een stelling bij een rechtsstaat hoort of niet. Geef de leerlingen 5 minuten de tijd om de opdracht te maken.
2. Bespreek de stellingen en met name de stellingen waarover getwijfeld is.

Stellingen

1. De macht is verdeeld over verschillende groepen mensen.

Rechtsstaat. Mogelijke toelichting: De slager moet ook niet zijn eigen vlees keuren. Om machtsmisbruik in een land te voorkomen, is het belangrijk dat mensen met macht altijd worden gecontroleerd door anderen. De Tweede Kamer controleert de regering. De (onafhankelijke) rechter moet beoordelen of burgers en overheid de wet goed naleven.

2. Een journalist wordt veroordeeld, omdat hij in een krant kritisch heeft geschreven over de regering.

Niet rechtsstaat. Mogelijke toelichting: De pers is de waakhond van de democratie. Het is belangrijk dat journalisten in de gaten houden of de regering uitvoert wat is beloofd aan de burgers. Journalisten hebben in een rechtsstaat de taak om te melden als zij denken dat politici of anderen misbruik maken van hun macht. Maar let op: ze mogen niet alles schrijven. Zo mag je bv. niet aanzetten tot haat, beledigen, de Koning voor schut zetten.

3. Een minister die te hard rijdt, krijgt een lagere boete dan een bakker die te hard rijdt.

Niet rechtsstaat. Mogelijke toelichting: Een minister die te hard rijdt mag niet worden bevoordeeld ten opzichte van iemand met een ander beroep. Beiden zijn in dit geval gewoon burgers en worden ook zo behandeld.

4. Een rechter kan niet worden ontslagen.

Rechtsstaat. Mogelijke toelichting: Het is heel belangrijk dat de minister van Justitie een rechter niet kan dreigen met ontslag. De rechter moet niet bang zijn om een uitspraak te doen die voor de minister van Justitie niet zo goed uitpakt. De rechter moet onafhankelijk kunnen werken en wordt daarom voor het leven benoemd.

NB. Als een rechter niet functioneert of in opspraak komt, gaat de rechter meestal zelf weg. Dat gaat dan "in goed overleg met en op verzoek van het bestuur van de rechtbank". Het gebeurt maar heel zelden dat een rechter wordt ontslagen. Als dit gebeurt, dan gebeurt dit door de hoogste rechter van ons land: de Hoge Raad der Nederlanden.

5. De overheid voert soms nieuwe wetten in, zodat ze iemand kunnen straffen voor iets wat hij eerder gedaan heeft.

Niet rechtsstaat. Mogelijke toelichting: We vinden dat burgers de wet moeten kennen. Als iets volgens de wet niet strafbaar is, dan moeten burgers er ook vanuit gaan dat je niet alsnog gestraft kunt worden. Dan zou niemand zich veilig voelen. Stel je voor dat vandaag opeens het dragen van broeken voor meisjes strafbaar zou worden gesteld, dan zou het toch oneerlijk zijn als alle meisjes die gisteren een broek aan hadden een boete moeten betalen?

6. Een journalist krijgt een boete omdat hij expres leugens over een minister in de krant heeft gezet om hem zwart te maken.

Rechtsstaat. Mogelijke toelichting: De vrijheid van meningsuiting is niet onbeperkt (zie ook stelling 2). Als je expres leugens over iemand verkondigt om iemand een slecht imago te geven, dan heet dat laster* en dat mag niet.

* Bij laster weet je dat het verhaal dat je over iemand vertelt niet waar is. Bij smaad weet je niet zeker of het wel of niet waar is. Bij laster en bij smaad wil je iemand een slechte reputatie bezorgen.

7. De overheid bepaalt welk geloof je mag uitoefenen.

Niet rechtsstaat. Mogelijke toelichting: In een rechtsstaat is er ook ruimte voor minderheden. Minderheden met een ander geloof mogen deze gewoon uitoefenen.

NB. U kunt evt. een korte discussie starten over wel of geen boerkaverbod. Situatie: De regering heeft een wetsvoorstel gemaakt om 'gezichtsbedekkende kleding' in onderwijs- en zorginstellingen, overheidsgebouwen en het openbaar vervoer te verbieden. Het voorstel is vooral gericht op het verbieden van boerka's en nikabs. Gaat het parlement straks wel of niet akkoord met dit wetsvoorstel?

Voor: Boerka's en nikabs passen niet bij een open samenleving waarin mannen en vrouwen gelijk aan elkaar zijn. Gelijkwaardigheid is belangrijk in een democratie.

Tegen: Iedereen heeft godsdienstvrijheid. Veel vrouwen in Nederland dragen vrijwillig een boerka of een nikab, omdat ze dit belangrijk vinden vanuit hun geloof. De regering mag deze vrouwen niet beperken in hun godsdienstvrijheid.

Achtergrondinformatie:

De Raad van State heeft in 2011 een negatief advies uitgebracht over een eerder wetsvoorstel van het vorige kabinet Rutte, dat ook zou gelden op straat. Volgens de Raad van State waren het nut en de noodzaak van het wetsvoorstel niet voldoende aangetoond om de beperking op de vrijheid van godsdienst te rechtvaardigen. Het kabinet Rutte II heeft in november 2015 besloten een nieuw voorstel bij het parlement in te dienen, waarbij dienstverlening van de overheid aan de burger en veiligheid uitgangspunt zijn voor het verbod. Het is nu aan het parlement om er een besluit over te nemen.

8. Burgers hebben rechten en verplichtingen.

Rechtsstaat. Mogelijke toelichting: Iedere burger heeft rechten. Zo moet de overheid zorgen dat iedereen vrijheid van meningsuiting en vrijheid van godsdienst heeft, en kan stemmen op hun favoriete volksvertegenwoordiger of zich zelf verkiesbaar kunnen stellen. Sommige zaken hoeft de overheid niet te garanderen, maar daar moet de overheid zich wel voor inspannen. Bv. dat iedereen een woning heeft. Om deze zaken te kunnen regelen, moet de overheid wel geld hebben. Daarom moeten de burgers belasting betalen. Dat is een plicht. Ook moeten de burgers zich aan de wet houden, anders heeft het maken van regels geen zin.

Werkblad

Behoren de volgende situaties wel of niet bij een rechtsstaat?

	Rechtsstaat	Niet rechtsstaat
De macht is verdeeld over verschillende groepen mensen.		
Een journalist wordt veroordeeld, omdat hij in een krant kritisch heeft geschreven over de regering.		
Een minister die te hard rijdt, krijgt een lagere boete dan een bakker die te hard rijdt.		
Een rechter kan niet worden ontslagen.		
De overheid voert soms nieuwe wetten in, zodat ze iemand kunnen straffen voor iets wat hij eerder gedaan heeft.		
Een journalist krijgt een boete omdat hij expres leugens over een minister in de krant heeft gezet om hem zwart te maken.		
De overheid bepaalt welk geloof je mag uitoefenen.		
Burgers hebben rechten en verplichtingen.		